

فعالیت های هسته ای کره شمالی:

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بحرانی مستمر

طاهره زندی علی آبادی

چکیده

ادعای اصلی مقاله حاضر این است که بین موضوع هسته ای ایران و کره شمالی تفاوت های جدی وجود دارد که می توان آنها را در دو مورد زیر خلاصه کرد:

۱. منطقه ای که کره شمالی در آن واقع شده است و
 ۲. روابط نزدیک کره شمالی با چین به عنوان عضو دائم شورای امنیت و یک قدرت جهانی.
- این دو ویژگی باعث شده روند برخورد قدرت های بزرگ با پرونده کره شمالی به مراتب متفاوت تر از برخورد آنها با موضوع هسته ای ایران باشد.

کره جنوبی، به نزدیکی کره شمالی با روسیه در دهه ۱۹۶۰ و چین در دهه ۱۹۷۰، با هدف کمک به ساخت و تولید تجهیزات نظامی منجر گردید. کره شمالی از جمله اولین کشورهای امضاکننده معاهده عدم اشاعه سلاح‌های هسته‌ای در سال ۱۹۶۷ بود، اما تصویب این معاهده را تا سال ۱۹۸۵ به تعویق انداخت. در سال ۱۹۸۵، شوروی سابق بیانیه‌ای مبنی بر ساخت راکتور قدرت هسته‌ای ۱۷۶۰ مگاواتی به شرط تصویب NPT توسط کره شمالی صادر نمود. با امضای توافق‌نامه همکاری تجاری و اقتصادی میان دو کشور، پیونگ‌یانگ معاهده عدم اشاعه را تصویب نمود. تا سال ۱۹۹۲ عضویت کره شمالی به صورتی غیرتنش‌آمیز در معاهده منع اشاعه ادامه داشت، اما با پذیرش موافقتنامه پادمانی و بازرسی‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی مشخص گردید که این کشور با توجه به عضویت در معاهده مذکور اقداماتی را در زمینه ساخت تجهیزات غنی‌سازی اورانیوم و شکافت پلوتونیوم صورت داده است. در همین دوران، پنتاگون با صدور بیانیه‌ای احتمال تلاش‌های مؤثر کره شمالی را در زمینه ساخت یک یا دو بمب پلوتونیومی گزارش نمود. همزمانی آشکار شدن فعالیت‌های غنی‌سازی توسط کره شمالی با فعالیت‌های هسته‌ای، شیمیایی و بیولوژیک

نظام بین‌الملل متشکل از بازیگرانی است که در عین تأثیرگذاری بر محیط بین‌المللی قابلیت تأثیرپذیری از این محیط را دارند. نگاه به تاریخ روابط بین‌الملل توانایی دستیابی به تفاوت‌ها و شباهت‌های محیطی و سیاسی را در کشورهای مختلف ترسیم می‌نماید. روابط زورمدارانه در عرصه بین‌المللی، بسیاری از کشورها را در به‌کارگیری استراتژی بازدارندگی و تجهیز سیاسی نظامی برای تعریف نقش خویش تشویق می‌کند. بی‌تردید، سیاست کره شمالی و بحران هسته‌ای منطقه شمال شرقی آسیا را نمی‌توان فارغ از دغدغه‌های امنیت بین‌الملل بررسی نمود. این نوشتار قصد دارد به صورت اجمالی با مطالعه نحوه مدیریت بحران هسته‌ای کره شمالی و بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌های آن با موقعیت هسته‌ای ایران به الگوی رفتاری و زمینه‌های راهبردی مدیریت بحران توسط این کشور در منطقه آسیا بپردازد.

سلاح‌های هسته‌ای و شبه‌جزیره کره، دارای پیوندی بیش از ۵۰ سال هستند. در خلال جنگ کره ۱۹۵۰-۱۹۵۳، آمریکا بارها کره شمالی را به استفاده از سلاح‌های هسته‌ای تهدید نمود. بعد از آتش‌بس نیز ۹۵۰ کلاهک و نیروهای نظامی خود را در کره جنوبی مستقر کرد.^(۱) مواجهه با تهدیدات نظامی آمریکا و اختلاف با

صدام در عراق و نگرانی‌های امنیتی به وجود آمده به تدوین پروتکل الحاقی ۲ + ۹۳ منجر گردید. کره شمالی در پاسخ به درخواست آژانس برای بازرسی و نظارت بر فعالیت‌های غنی‌سازی و شکافت، تصمیم به خروج از معاهده منع اشاعه گرفت.

حمایت‌های روسیه و چین از کره شمالی و تصمیم این کشور برای خروج از NPT، آمریکا را وادار به مذاکره و امضای موافقت‌نامه‌ای با آن کشور در سال ۱۹۹۴ نمود. براساس موافقت‌نامه مذکور، کره شمالی می‌بایست تمامی برنامه‌های ساخت مواد و تجهیزات سلاح هسته‌ای خود را در قبال دریافت کمک‌های بین‌المللی برای ساخت دو راکتور هسته‌ای آب سبک متوقف می‌نمود.^(۳) طرح ساخت دو راکتور آب سبک با حمایت آمریکا، کره جنوبی، ژاپن و سرمایه‌گذاری معادل ۴/۶ میلیارد دلار امضا گردید و با حمایت اروپا در سال ۱۹۹۷ راه‌اندازی شد. براساس معاهده مذکور، طرح تکمیل کارخانه باید تا سال ۲۰۰۳ عملی می‌شد، اما بعداً اعلام گردید که بهره‌برداری کارخانه‌ها و راکتورهای آب سبک تا سال ۲۰۰۸ به تعویق افتاده است. با به کار افتادن این کارخانه‌ها کره شمالی توانایی تولید ۵۰ بمب پلوتونیومی را در عرض ۱۵ ماه به دست می‌آورد.

همزمان با شروع ساخت راکتورهای آب سبک و سرمایه‌گذاری‌های بین‌المللی، کره شمالی فعالیت‌های ساخت، تولید، توسعه و تکثیر موشک را با حمایت شوروی سابق، چین، مصر و پاکستان ادامه داد و در اوت ۱۹۹۸ با اتمام کار موشک چند مرحله‌ای «نودونگ» آن را به اقیانوس آرام پرتاب نمود. در نوامبر همین سال مذاکراتی در سطوح عالی سیاسی امنیتی میان آمریکا و کره شمالی شروع گردید. ژاپن که بیش از هر کشور دیگری در معرض تهدید فعالیت‌های ساخت موشک توسط کره شمالی قرار گرفته بود، قرارداد یک میلیارد دلاری را با سازمان توسعه انرژی کره شمالی برای کمک به ساخت راکتور آب سبک به شرط توقف آزمایش‌های موشکی در ۱۳ سپتامبر ۱۹۹۹ امضا نمود و کره شمالی متعهد به توقف آزمایش موشک‌های دوربرد در اقیانوس آرام و دریای ژاپن گردید. به دنبال توافق‌نامه مذکور، بیل کلینتون رئیس‌جمهور وقت آمریکا تحریم‌های اقتصادی کره را که از زمان جنگ دو کره به وجود آمده بود، از میان برداشت.

۳-۱. آغاز بحران

۳-۱-۱. تأخیر در ساخت راکتورهای آب سبک طبق توافق‌نامه ۱۹۹۴ منجر شد که کره شمالی طی بیانیه‌ای تهدیدآمیز اعلام کند، در صورت عدم پرداخت غرامت به دلیل تأخیر در ساخت

نیروگاه‌های راکتور آب سبک و هدر رفتن منابع الکتریکی عظیم توسط آمریکا، برنامه‌های هسته‌ای خود را در زمینه آزمایش‌های موشکی، ساخت مواد و تجهیزات موشکی، غنی‌سازی اورانیوم و تولید گاز هگزا فلوراید از سر خواهد گرفت. به دنبال بحرانی شدن وضعیت، کره شمالی توافق‌نامه خود را با ژاپن فسخ نمود و خط تولید موشک‌های دوربردش را فعال نمود و موشک «تائپودونگ ۱» را در سال ۲۰۰۱ در آب‌های اقیانوس آرام آزمایش نمود.

۳-۱-۲. با تیره شدن روابط آمریکا و کره شمالی، بوش در ۲۹ ژانویه ۲۰۰۲ با تهدید کره شمالی، آن کشور را به عنوان یکی از سه عضو محور شرارت قلمداد نمود که با توسعه برنامه‌های مخفی سلاح هسته‌ای، صلح و امنیت بین‌المللی را تهدید می‌کنند. توقف ساخت راکتورهای قدرت هسته‌ای از سوی آمریکا، کره جنوبی، ژاپن و اتحادیه اروپا به مدت یک سال به تشدید بحران، افزایش اختلافات میان آمریکا و دولت پیونگ‌یانگ، خروج یک‌جانبه کره شمالی از قرارداد پادمان در تاریخ ۱۰ دسامبر ۲۰۰۲ خاموش کردن دوربین‌های نظارت و کنترل و اخراج بازرسان آژانس انرژی اتمی از خاک این کشور منجر شد. با اوج‌گیری بحران، دولت کره شمالی در تاریخ ۱۰ ژانویه ۲۰۰۳ خروج خود را از معاهده منع تکثیر سلاح‌های هسته‌ای

براساس ماده ۱۰ این معاهده اعلام نمود و بلافاصله کارخانه‌های قدرت هسته‌ای خود را فعال کرد.

این اقدام کره شمالی با واکنش اعضای شورای حکام آژانس روبه‌رو گردید و آنها خواهان ارجاع پرونده این کشور به شورای امنیت سازمان شدند، امری که با مخالفت سریع چین مواجه شد.

۳-۱-۳. آغاز کار راکتور هسته‌ای ۵ مگاواتی پیونگ‌یانگ، پرتاب موشک آزمایشی ضد کشتی زمین به دریا و علاوه بر آن حمایت‌های سیاسی چین، رفتار حمایتی و ابهام‌آمیز روسیه، وحشت ژاپن و ترس از وضعیت بحرانی در منطقه آسیای جنوب شرقی، آمریکا و کشورهای منطقه را به انجام مذاکرات شش‌جانبه ترغیب نمود.^۱ در اوت ۲۰۰۴، کره شمالی اعلام کرد که برنامه‌های هسته‌ای خود را در ازای افزایش کمک‌های بین‌المللی و خارج نمودن اسم کشورش از فهرست حامیان تروریسم متوقف خواهد نمود، اما همچنان بر جلوگیری از ورود بازرسان آژانس که به زعم آنها جاسوسان آمریکایی بودند، اصرار داشت. در سپتامبر همین سال، مذاکرات شش‌جانبه نتوانست کره شمالی را از ادامه فعالیت‌های هسته‌ای خود منصرف نماید و

۱. مذاکرات شش‌جانبه با حضور کشورهای آمریکا، ژاپن، کره جنوبی و شمالی، روسیه و چین برگزار می‌شود.

به بن بست انجامید.

۲-۳. توانایی‌های فناوری کره شمالی

۱-۳-۴. در فوریه ۲۰۰۵، کره شمالی با تأکید بر تقویت زرادخانه هسته‌ای خود مذاکرات را ترک کرد و راکتور پلوتونیومی که سوخت اتمی را به مواد قابل استفاده در یک کلاهک اتمی تبدیل می‌کند، خاموش کرد. به نظر کارشناسان بین‌المللی خاموش کردن راکتور پلوتونیومی توسط کره شمالی حکایت از آمادگی این کشور برای آزمایش‌های هسته‌ای در چند ماهه اخیر دارد.^(۳) همچنین کره شمالی در ۱۱ مه با خارج کردن ۸۰۰۰ تن سوخت مصرف شده، توانایی تولید ۲۴ تا ۳۰ کیلوگرم پلوتونیوم را اعلام نمود. تلاش‌های بین‌المللی و نگرانی از فعالیت‌های هسته‌ای کره شمالی، باعث گردید تا کشورهای منطقه و حتی متحدان استراتژیک کره شمالی، این کشور را در بازگشت به مذاکرات شش جانبه ترغیب نمایند. در تاریخ ۱۷ ژوئن ۲۰۰۵، کیم جون ایل، رهبر کره شمالی، اعلام نمود که در اواخر ژانویه به معاهده منع اشاعه خواهد پیوست. وی همچنین اعلام نمود که مذاکرات شش جانبه‌ای که در ماه ژوئیه برگزار خواهد شد، برمی‌گردد. اما پافشاری پیونگ‌یانگ بر موضوعات درخواستی و اصرار آمریکا در تعطیلی کامل برنامه‌های هسته‌ای کره شمالی، به بحرانی مستمر تبدیل شده است.

۱-۲-۳. کره شمالی فعالیت‌های گسترده خود را در زمینه تولید، تکثیر و ساخت موشک‌های بالستیک از ابتدای دهه ۱۹۶۰ آغاز کرد. حمایت‌های شوروی سابق در زمینه ساخت موشک، عرضه فناوری و آموزش در کنار همکاری نزدیک با چین و مصر، به جهش در تولید و تکثیر انواع موشک توسط کره شمالی منجر گردید.^(۴) در سال‌های ۱۹۸۰-۱۹۷۹ با همکاری و حمایت‌های تجهیزاتی شوروی در زمینه ساخت و بررسی‌های فنی اسکاد-بی - موشک‌های اسکاد-بی با همکاری مصر و روسیه توسط کره شمالی ساخته شد ظرف کمتر از هشت ماه این کشور توانست در زمینه تولید این موشک به خودکفایی برسد. حمایت‌های صورت گرفته در کنار حمایت چین از فعالیت‌های موشکی آن، توانایی ساخت اسکاد-بی را با وزنی معادل ۵۰۰ کیلوگرم و بردی معادل ۱۰۰۰-۷۷۰ کیلومتر در سال ۱۹۹۹ برای دولت پیونگ‌یانگ امکان‌پذیر کرده بود.^۲ تمرکز بر ساخت موشک و پیشرفت‌های به عمل آمده در این زمینه کره شمالی را به تولید موشک‌هایی از نوع استراتژیک با برد ۱۴۸۰ کیلومتر ترغیب نمود که توانایی حمله به ژاپن و به ویژه

۲. موشک‌های اسکاد-بی با همکاری چین و کپی برداری از فناوری موشک Nodong توسط کره شمالی ساخته شد.

پایگاه‌های نظامی آمریکا در اوکیناوا ژاپن را داشتند. کره شمالی توانست بیش از ۵۰ فروند از این نوع موشک‌ها را تولید و به فروش رساند. در ضمن این کشور به تولید موشک‌های دو مرحله‌ای که توانایی حمل کلاهک‌های هسته‌ای با وزن ۱۵۰۰-۱۰۰۰ کیلوگرم به مسافت ۲۳۰۰۰ متری را دارند، دست یافته است. همچنین کره شمالی یک موشک سه مرحله‌ای از انواع موشک‌های فضایی با برد ۵۵۰۰ کیلومتری را به منظور در مدار قرار دادن ماهواره

در تاریخ ۳۱ اوت ۱۹۹۸ آزمایش کرد.

۳-۳. موقعیت استراتژیک کره شمالی

کره شمالی در منطقه شمال شرقی آسیا، در مجاورت با مرزهای چین، ژاپن و کره جنوبی واقع است. این کشور در نزدیکی روسیه قرار داشته و همسایه بدون مرز آمریکا می‌باشد. حضور در منطقه غیر ژئواستراتژیک، همسایگی با بازیگران برجسته اقتصادی و عدم وجود دولت‌های بحران‌زا در منطقه، موقعیتی خنثی و در عین حال تأثیرگذار برای کره شمالی به وجود آورده است. ویژگی فقدان پتانسیل اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، انسانی و منابع طبیعی و همسایگی با قطب‌های برجسته اقتصاد جهانی، توان ایجاد تنش در این منطقه و تأثیرگذاری بر اقتصاد بین‌المللی را برای کره شمالی به وجود آورده است. پتانسیل تأثیرگذاری بر اقتصاد بین‌الملل و به رکود کشاندن اقتصاد کشورهای

در حال حاضر، کره شمالی در حال ساخت موشک تائپودونگ ۲ با برد بیش از ۶۲۰۰ کیلومتری می‌باشد که در مرحله دوم توانایی حمله به هاوایی، آلاسکا و در مرحله سوم شمال آمریکا را دارد.^(۵)

۳-۲-۲. دستیابی به توانایی و تجهیز چرخه سوخت هسته‌ای برای ساخت سلاح، مواد موشک و دستیابی به فناوری شکافت پلوتونیوم و تولید مواد هسته‌ای توانسته از یک سو نیروی بازدارنده‌ای برای این کشور در برابر آمریکا ایجاد کند و از سوی دیگر با توجه به توسعه فناوری موشک و تولید انبوه آن، سود هنگفتی را نصیب کره شمالی سازد. مبالغ دریافتی توسط این کشور از بابت فروش موشک در سال ۱۹۹۹ معادل ۳۰ میلیون دلار و در سال ۲۰۰۲ معادل ۵۶۰

ژاپن و چین در مرتبه اول و کره جنوبی در مرتبه دوم از فرصت‌هایی بوده که دولتمردان کره شمالی به خوبی از آن استفاده نموده‌اند و به عنوان یک عامل بحران‌ساز و بازیگر اصلی در مذاکرات شش‌جانبه ایفای نقش نمایند. چین، همسایه شمالی از دهه ۱۹۷۰ با همکاری‌های فناوری و اقتصادی روابط نزدیک با کره شمالی برقرار کرده است. حمایت‌های سیاسی و اقتصادی این کشور از کره شمالی در شرایط بحرانی، مخالفت با ارسال پرونده به شورای امنیت و تحریم‌های اقتصادی، برگزاری تمامی نشست‌های مذاکرات شش‌جانبه و ضیافت‌شام مخفیانه میان مقامات کره شمالی و آمریکا در پکن، از سویی تصویری هدایت‌کننده و از سوی دیگر متحد استراتژیک را برای چین در بحران هسته‌ای کره شمالی ترسیم نموده است.

همکاری تجاری با کره شمالی در زمینه اعطای کمک‌های بلاعوض، ارسال مواد غذایی، سوختی و سرمایه‌گذاری معادل ۱۳ میلیون دلار در سال ۲۰۰۳ و ۲۰۰ میلیون دلار در سال ۲۰۰۴ در بخش صنایع این کشور قابل توجه می‌باشد. اما چین با تعقیب سیاست رشد اقتصادی و سیاسی در دهه‌های آتی تلاش در حفظ موازنه و جلوگیری از تغییر بالانس در منطقه جنوب شرقی آسیا دارد. به همین دلیل، چین از دستیابی مؤثر کره شمالی به سلاح هسته‌ای و تغییر موازنه مرزهای منطقه‌ای خود نمی‌تواند خشنود باشد. با این وجود دولت پکن از یک سو با حمایت از پیونگ‌یانگ تلاش در به چالش کشیدن منافع آمریکا در این منطقه دارد، اما از سوی دیگر دستیابی کره شمالی به بمب هسته‌ای با وجود دولتی بی‌ثبات و ضعیف و ترس پکن از تسلط شبکه‌های تروریستی بر تسلیحات کشتار جمعی از جمله نگرانی‌های پکن، همسایگان کره شمالی، کشورهای مؤثر بین‌المللی و منطقه‌ای است که لزوم اتخاذ سیاستی محتاطانه برای چین را گوشزد می‌کند. حمایت‌های مالی، اقتصادی و سیاسی چین از کره شمالی اقدامی تلافی‌جویانه در مقابل حمایت‌های آمریکا از تایوان است که به موضوع گروکشی سیاسی میان آمریکا و چین تبدیل گردیده.

آمریکا به عنوان همکار نظامی کره جنوبی، محافظ امنیتی و حامی طرح‌های نظامی و هسته‌ای ژاپن، همسایه بدون مرز کره شمالی با توانایی هسته‌ای در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی با مشکلاتی بزرگ مواجه شده است. پیشرفت کره شمالی در زمینه توسعه و تکثیر موشک در کنار اقدامات مخفی این کشور برای شکافت پلوتونیوم، غنی‌سازی اورانیوم و تولید گاز هگزافلوراید، سیاست آمریکا را در این منطقه با نوعی پارادوکس مواجه ساخته است. صاحب‌نظران و کارشناسان آمریکایی سه فرض

را برای نحوه مقابله دولت واشنگتن با بحران هسته‌ای پیونگ‌یانگ در نظر می‌گیرند: تقویت می‌نماید.

گزینه اول، حمله نظامی به کره شمالی است. در این گزینه آمریکا با مشکلات عدیده‌ای مواجه می‌باشد:

۱. محدودیت و ضعف سرویس‌های اطلاعاتی و نظامی آمریکا در کره شمالی؛
۲. فقدان نیروی نظامی زمینی برای انجام عملیات مناسب به دلیل مخالفت‌های چین و کره جنوبی با این گونه عملیات نظامی؛
۳. توانایی کره شمالی در حمله به پایگاه‌های نظامی آمریکا در کره جنوبی و ژاپن؛^(۷)
۴. مخالفت بازیگران اصلی صحنه بین‌المللی، چین و ژاپن با انجام هرگونه عملیات نظامی؛ زیرا این اقدامات با سیاست‌های اقتصادی و رشد صنایع این کشورها در تضاد می‌باشد و تأثیر مستقیم بر بازارهای داخلی و جهانی آنها دارد. طبق تئوری هزینه فایده، هزینه‌های آمریکا به مراتب نسبت به مزایایی که این کشور از حمله به کره شمالی به دست خواهد آورد، بیشتر خواهد بود. از سوی دیگر موضوع افزایش هزینه‌ها در برابر کاهش فایده حمله به کره شمالی به فقدان منابع طبیعی و دیگر شرایطی باز می‌گردد، که بازدارندگی را

گزینه دوم، پذیرش دستیابی کره شمالی به سلاح‌های هسته‌ای و ساخت موشک‌های قاره‌پیمایی که توانایی حمله به آمریکا را دارند و ادامه سیاست‌های خصمانه آمریکا علیه آن کشور.

گزینه سوم، پذیرش دوفاکتو کره شمالی هسته‌ای توسط آمریکا، گفت‌وگو در سطوح بالای امنیتی با مقامات کره شمالی و پذیرش میانجی‌گری قدرت‌های دوست و متحدین استراتژیک.

۳-۴. بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌های وضعیت هسته‌ای کره شمالی با ایران

وضعیت هسته‌ای دو کشور کره شمالی و ایران در مرحله دستیابی به فناوری هسته‌ای با دو هدف متفاوت صلح‌آمیز (ایران) و نظامی (کره شمالی) از جهاتی مشابه و متفاوت می‌باشد.

۱-۴-۳. از جمله شباهت‌های ایران و کره شمالی عبارتند از:

الف- هر دو کشور با داشتن دولت‌هایی مخالف با سیاست‌های زورگویانه آمریکا تلاش می‌نمایند با رفتارهای متفاوت، استقلال سیاسی خود را از طریق بازدارندگی

حفظ نمایند.

ب- هر دو دولت به زعم آمریکا دولت‌های چالشگر محسوب می‌شوند و آمریکا تلاش می‌نماید به کنترل این نظام‌ها با شیوه‌ها و ابزارهای متفاوت بین‌المللی یا داخلی بپردازد.

۲-۲-۴. تفاوت‌های میان این دو کشور نیز به شرح ذیل است؛

ج- هر دو کشور از جمله کشورهای در حال توسعه با زوایای اقتصادی و سیاسی متفاوتی می‌باشند که در عین حال با درجات مختلف دارای تأثیرات خاص منطقه‌ای و بین‌المللی هستند.

د- هر دو کشور خواستار دستیابی به فناوری هسته‌ای با کاربردهای متفاوت صلح‌جویانه ایران و نظامی کره شمالی می‌باشند.

ه- هر دو کشور بر اثر فشارهای بین‌المللی از سوی آمریکا و متحدان نظامی این کشور به اجبار در مسیری قرار گرفته‌اند که ناگزیر برخی از پیشرفت‌های خود را در زمینه شکافت و غنی‌سازی مخفی نگه داشته‌اند.

البته ایران در اعلام بعضی از فعالیت‌ها قصور داشته است.

و- تهدیدات نظامی منطقه‌ای، حملات پیشگیرانه و پیش‌دستانه آمریکا و متحدانش دلیل اصلی تلاش این دو کشور در دستیابی به فناوری هسته‌ای می‌باشد.

ز- هر دو کشور همزمان با فعالیت‌های هسته‌ای به توسعه فناوری‌های پیشرفته بومی در زمینه فناوری موشک دست یافته‌اند.

الف- ایران در محاصره امنیتی و نظامی آمریکا در منطقه خاورمیانه قرار دارد.

ب- ایران فاقد متحد استراتژیک جدی در بین قدرت‌های بزرگ است. تفاوت‌های بافت منطقه خاورمیانه و شمال شرقی آسیا و حضور قدرت‌های برجسته بین‌المللی از جمله ژاپن، چین و روسیه در این منطقه به تقویت اثرات کره شمالی و حمایت‌های دولت پکن از پیونگ‌یانگ منجر شده است.

ج- ایران در معاهده منع اشاعه عضویت دارد و قوانین پادمانی، و نظارت و بازرسی‌های مداوم آژانس را پذیرفته است.

د- ایران برای شفاف‌سازی در برنامه‌های هسته‌ای خود به اقداماتی نظیر پذیرش پروتکل الحاقی روی آورد و در نتیجه با الزامات جدیدی روبه‌رو شد، کره شمالی برعکس در وضعیت بحران تلاش کرد با تهدید و خروج از معاهده منع اشاعه از الزامات خود بکاهد و ملزوماتی را برای سایرین به وجود آورد از طریق متعهد

نمودن قدرت‌های بین‌المللی به ساخت و طراحی راکتورها و اعطای کمک‌های بلاعوض.

ه- ایران برای حل مشکلات سیاسی پرونده هسته‌ای خود با قدرت‌های درجه دوم بین‌المللی مذاکره نمود که همین امر همواره حق انتخاب و حوزه بازی را برای مذاکره‌کنندگان ایرانی محدودیت‌هایی را به وجود آورد. درحالی‌که کره شمالی همواره با حمایت استراتژیک و جدی چین و با توجه به تهدیداتی که آمریکایی‌ها از جانب بمب هسته‌ای و موشک‌های آن احساس می‌نمودند، به طور مستقیم وارد مذاکره با آمریکا شده است و حوزه مانور وسیع‌تری را برای خود به وجود آورده است.

و- بافت اقتصادی جنوب شرقی آسیا با توجه به دوری آن از بحران و حضور بازیگرانی قدرتمند و تأثیرگذار که از ایجاد هرگونه بحران در این منطقه جلوگیری می‌کنند از بافت ژئواستراتژیک و بحران‌زای خاورمیانه متفاوت است، زیرا با وجود منابع عظیم انرژی در خاورمیانه، همواره دولت‌های ضعیف و بحران‌سازی در این منطقه وجود داشته‌اند که توان مقابله با اقدامات نظامی یا خنثی نمودن چنین

اقداماتی را نداشته‌اند.

علاوه بر همه این تفاوت‌ها نمی‌توان پتانسیل نیروی انسانی و توانایی بالقوه ایران، تسلط این کشور بر منابع عظیم انرژی نفت و گاز، نگرانی اسرائیل از یک ایران هسته‌ای، موقعیت تأثیرگذار ایران در سیاست‌های بین‌المللی و منطقه‌ای را به عنوان اهرمی مؤثر بر روندهای آتی سیاست بین‌الملل نادیده گرفت.

فرجام

۱-۴. در فضای امروز بین‌المللی، تمامی بازیگران درجه دوم و سوم به این درک رسیده‌اند که بدون یارگیری در سطح بین‌المللی، فضای بازی و کسب منافع برای آنها بسیار محدود خواهد بود. توجه به روابط چین و کره شمالی این موضوع را نشان می‌دهد که مطمئناً این روابط نمی‌تواند یک سویه باشد زیرا همان‌طور که کره شمالی توانسته است از حمایت‌های چین در دوران مختلف استفاده نماید دولت چین نیز توانسته است کره شمالی را به عنوان حیاط خلوت خویش از نفوذ آمریکا حفظ و از آن به عنوان یک برگ برنده در مقابل آمریکا استفاده کند. بهره‌گیری از نقش چالشگر نظم جهانی کره شمالی توسط چین، در واقع برای ایجاد چالش در حوزه امنیتی آمریکا بوده و به موازنه در سیاست چین و آمریکا منجر گردیده است.

۴-۲. هرچند کره جنوبی با کره شمالی دارای اختلافاتی می باشد، اما وجود علقه های تاریخی، فرهنگی و قومی میان این دو کشور و علاقه کره جنوبی به سرمایه گذاری در بخش های صنعتی کره شمالی و نیز احتمال اتحاد دو کره با هدف ارتقای موقعیت شبه جزیره کره با دو اهرم هسته ای و اقتصادی را قوت بخشیده است. در

۴-۵. موانع پیش روی دو کشور کره شمالی و آمریکا در راستای احیای مذاکرات هسته ایشان به دو بخش سخت و نرم تقسیم می شود.

۳-۱-۵-۴. موانع سخت

الف- موانع سخت دولت واشنگتن برای احیای مذاکرات هسته ای با دولت پیونگ یانگ به شرح ذیل است:

۱. کره شمالی تولید گاز هگزا فلوراید را متوقف نماید.

۲. آمریکا تلاش دارد با ساخت راکتور آب سبک برای کره شمالی، این کشور را از ساخت راکتور آب سنگین منصرف سازد.

۳. آمریکا تمایل دارد که دولت پیونگ یانگ با بازرسان آژانس بین المللی انرژی اتمی همکاری لازم را برای راستی آزمایی، داشته باشد.

۴. آمریکا در نحوه برخورد با کره شمالی باید سیاست های داخلی و افکار عمومی خود را لحاظ نماید.

ب- موانع سخت پیش روی پیونگ یانگ برای احیای مذاکرات هسته ای؛

۱. ایجاد همکاری های منفعت طلبانه و اقتصادی با آمریکا،

عین حال بحران هسته ای برای کره شمالی هزینه های سرسام آوری را به دنبال داشته است که در ارزیابی سیاست های هسته ای کره شمالی به عنوان یک ضعف بزرگ و کلیدی برای این کشور محسوب می شود.

۴-۳. حضور در یک منطقه خنثی به لحاظ امنیتی و انرژی با توجه به سند سیاست گذاری ۲۰۲۰ آمریکا و تمرکز آن بر منطقه خاورمیانه به عنوان قلب تپنده سیاست گذاری و انرژی و حمایت متحدان استراتژیک در عین حال که الزامات کره شمالی را کاهش داده است، نوع نگاه آمریکا را نیز در برخورد با آن از سایر وضعیت های بالقوه دیگر هسته ای متفاوت نموده است.

۴-۴. پیشرفت کره شمالی در زمینه های ساخت و تولید موشک با حمایت های چین و روسیه همگام با سیاست تمرکز بر صنایع هسته ای به نگرانی و ترس سیاست مداران آمریکایی از حمله پیونگ یانگ به پایگاه ها و مناطق تحت حمایت آمریکا منجر شده و نتیجه آن رفتاری

۲. تشدید بحران توسط کره شمالی،
 ۳. کره شمالی حاضر نیست هزینه‌ای را
 بپردازد، اما منافع بسیاری را طلب می‌کند،
 ۴. تغییر سریع درخواست‌ها و مواضع کره
 شمالی.
 نظامی خود می‌باشد. اصرار غرب بر کنار
 گذاشتن نه تنها توان هسته‌ای نظامی بلکه چرخه
 سوخت توسط کره شمالی است و چنانچه کره
 شمالی به چنین معامله‌ای تن دهد، برنده مطلق
 مذاکرات هسته‌ای تلقی نخواهد شد.

۴-۲-۴. موانع نرم

پانویس‌ها

1. Bruce Cummings, "Nuclear Threats Against North Korea: consequences of the 'Forgotten war'", **Le Monde Diplomatique**, 2005.
2. Roh Moo-hyun, "The U.S-Republic of Korea Alliance and the Situation on the Korean Peninsula" (Speech, Los Angeles world Affairs Council, November 12, 2004).
3. **www.nuclear engineering.com**. North Korea Closing Down Reactor to Extract Nuclear Material. 27.
4. **Sipri Year Book**, 2004, p. 612-617.
5. The Program is Carefully Documented by Joseph S. Bermudez Jr., A History of Ballistic Missile Development in the DPRk, Occasional Paper No. 2 (Monterey: Center for Nonproliferation Studies, 1999).
6. Barbara Slavin, China, US, Come at N Korea from Different Angles, **US Today**, 6/2/2005.
7. Usan E. Rice, We need to Talk to N. Korea, 3 June 2005.
8. Jim Walsh, "**The North Korean Nuclear Talks: Shadow or Substance**". New York, 2 November 2005.

موانع نرم پیش‌روی دو کشور آمریکا و کره
 شمالی به شرح ذیل است؛

الف- سوء ظن و سوء برداشت دو کشور

آمریکا و کره شمالی نسبت به یکدیگر؛

ب- فقدان مشترکات و هماهنگی
 (مشترکات زبانی)؛

ج- فقدان درک مشترک از گذشته؛

د- بی‌توجهی کره شمالی به خواسته‌های
 آمریکا؛

ه- بی‌توجهی آمریکا نسبت به الزامات
 سیاسی و سرزمینی کره شمالی؛

و- بی‌توجهی طرفین به احساسات
 ملی گرایانه و غرور ملی یکدیگر.^(۸)

در عین حال آنچه که از ظاهر مذاکرات
 کنونی هسته‌ای کره شمالی بر می‌آید این است
 که دولت پیونگ‌یانگ به دنبال گرفتن تضمین
 امنیتی از دولت واشنگتن و کسب امتیازات
 اقتصادی در قبال واگذاری توان هسته‌ای و